

19. Ἡμεῖς βλέπομεν συχνότατα πολλὰ μικρὰ ζωῦφια ὅπερ κάθονται ἐπάνω εἰς τὴν χλόην καὶ εἰς τὰ ἄνθη, καθὼς εἰς τὰ λιθάδια, ἔτω καὶ εἰς τὰ περιβόλια, ἢ ὅπερ βορβύξεν περὶ αὐτὰ, τὰ ὅποια τρέφονται ἀπὸ ταῦτα. Οὕτω βλέπομεν τὰς μελίσσας, αἱ ὅποιαί μᾶς δίδου μέλι καὶ κηρὶ, νὰ βυζάνωσι τὸν χυλὸν ἀπὸ τὰ ἄνθη. Λοιπὸν τρέφονται, πρὸ τῆ νὰ κόσσιωθῇ ἀκόμῃ τὸ χορτάρι καὶ νὰ ῥιφθῇ εἰς τὰ ζῶα διὰ τροφὴν, πολλαὶ χιλιάδες τοιούτων μικρῶν ζωῦφίων ἀπὸ αὐτὰ, τὰ ὅποια συντείνου πάλιν εἰς τὴν τροφὴν τῶν ἄλλων ζώων.

20. Ἴσως ἤθελε σοχαοδῆ τινὰς, ὅτι εἰάν ταῦτα τὰ ζωῦφια ἢ ἔντομα κυνηγῶνται τόσον λαίμαργα καὶ φθειρῶνται ἀπὸ μερικὰ πτηνὰ καὶ ὄψαρια, ὀγλίγωρα ἤθελαν λείψει ὀλότελα, ἐπειδὴ ἓνα μόνον πτηνὸν κατακίσει τὴν ἡμέραν περισσοτέρας μίγας. Ἀλλ' ἐφρόντισεν ἡ φύσις περὶ τῆτε, ὅτι ταῦτα τὰ μικρὰ ζωῦφια πληθύνονται σχεδὸν ὅλα μ' ἓναν ἀπίστευτον τρόπον. Ἐξεύρομεν λόγῳ χάριν ὅτι ἓνα μόνον ζευγάριον μίῳ γεννᾷ τὸν χρόνον ἕως δύο μιλλιόνια μίῳρια. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ θαυμάζωμεν, πόθεν ἔρχονται τόσαι μίγαι εἰς ἓνα θερμὸν καλοκαίριον.

21. Μετὰ τὸ κόσσισμα τῆ χορτάρη ἀκολουθεῖ τὸ καλοκαίριον τὸ θερισμα τῶν γεννημάτων, ὅπερ ἀθροίζονται τὰ διάφορα εἶδη τῶν γεννημάτων εἰς τὰς ἀποθήκας, τὰ ὅποια συντείνου εἰς τὴν τροφὴν τῶν

ἀνθρώπων ἔ τῶν ζώων. Τὸ καλοκαίριον λοιπὸν εἶναι ὠφελιμώτατος καιρὸς τῷ χρόνῳ.

22. Πολλὰκις ἀκολουθεῖ εἰς μίαν βραδυὰν τῷ καλοκαίριῳ, εἴαν ἦτον τὴν ἡμέραν μεγάλη καύσις, νὰ μαζόνωνται μαύρα σύννεφα, μετὰ ταῦτα ἀρχίζει ν' ἀεράπτῃ ἔ νὰ βροντᾷ, ἔ νὰ βρέχῃ ῥαγδαίως. Πίπτει ἐνίοτε ἔ χάλαζα, ἔ χαλᾷ τὲς καρπὲς τῆς γῆς, κτυπᾷ, πλὴν σπανίως, ἔ ἡ ἀεράπτῃ ἔ προξενεῖ ζημίαν. Ἀλλ' αἱ τοιαῦται κακοκαιρίαι συμβαίνουσι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὲς εὐφοριωτάτας χρόνους, ὡσεὶ φαίνεται, ὅτι εἶναι ἀναγκαῖαι πρὸς περισσότερὰν εὐφορίαν τῶν καρπῶν τῆς γῆς. Ἀφ' ἧ περάσωσιν αὐταὶ αἱ κακοκαιρίαι, παρατηροῦμεν ἡμεῖς, ὅτι τὰ φυτὰ, τὰ ὁποῖα ἦσαν προτῆτερον τρέπον τινὰ μισμαρμαμμένα ἐκεῖ, πάλιν ἀναζωογονοῦνται ἐκ νέου, ἔ τότε εἶναι αὐθις ἀρετὸν εἰς ἡμᾶς νὰ ἀναπνεύσωμεν τὸν ὀρεσερὸν ἀέρα. Ἐντεῦθεν βλέπομεν ἡμεῖς, ὅτι ταῦτα τὰ μετέωρα, ὅσον φοβερά ἔ ἀνφάνωνται εἰς μερικὲς, εἶναι ἀναγκαῖα πρὸς ζωογονίαν τῶν φυτῶν, καὶ τῶν ζώων ἔ τῶν ἀνθρώπων.

23. Δὲν ὠριμάζουσι ὅλα τὰ φυτὰ ἔ τὰ γεννήματα τὸ καλοκαίριον εἰς ἓνα ἔ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἀλλὰ μερικὰ παρ' χάριν τὰ σαφύλια ὠριμάζουσι ἀργότερα. Ὅμως εἶναι καλὸν νὰ μὴν ὠριμάζωσιν ὅλα ἐν ταύτῳ, ἀλλ' ἓνα εἶδος μετὰ τὸ ἄλλο: διότι εἴαν ὠριμάζουσι ὅλα αἱ καρποὶ μονόφωρα, δὲν ἠθέλαμεν ἔχει ἀρκε-

τὸν καιρὸν νὰ τὰς μαζώνωμεν ὅλας ὁμῆς καὶ νὰ τὰς μεταχειριζώμεθα. Ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας εἶναι καλὸν νὰ ὠριμάζωσι μερικοὶ καρποὶ ἀργότερα, ὅταν ἀρχίζῃ πάλιν νὰ γένη ψύχρα: διότι εἰν παρ. χάριν ὠριμάζαν τὰ σαφύλια ἀκόμη εἰς τὸ θερος, δὲν ἠμπορέσαμεν διὰ τὴν ζέσαν νὰ κάμνωμεν κρασί ἀπὸ αὐτὰ, ἐπειδὴ ὁ χυλὸς, καθὼς μᾶς διδάσκει ἡ πέτρα, ἠθέλε γένη εἰς τέτον τὸν ζεσὸν καιρὸν τῷ χρέ. νε βέβαια ὀξίδι.

24. Ὁ καιρὸς τῷ χρόνῳ, ὅτε μαζώνομεν ἡμεῖς τὰ περισσότερα ὀπωρικά καὶ τὰ σαφύλια, τὸν ὀνομάζομεν Φθινόπωρον. Τώρα γίνεται εἰς τὰ περισσότερα φυτὰ, τὰ ὅποια ἀκόμη εὐρίσκονται καὶ βαζῶν τὸν χειμῶνα, ἡ μεταβολή, ὅτε κιτρινίζει τὰ φύλλα τῶν καὶ πίπτειν κάτω. Τώρα γίνονται καὶ αἱ ἡμέραι ἀρκετὰ μικρότεραι ἀπὸ τὰς νύκτας. Τὰ ἔντομα, τῶν ὁποίων βλέπομεν τὴν ἀνοιξιν καὶ τὸ καλοκαίριον ἔνα τόσον ἀπειρον πλῆθος, χάνονται: διότι ἐπειδὴ τὰ περισσότερα ζῶν ἀπὸ τὰ ἄνθη καὶ χόρτα, δὲν ἔμπορῶν πλέον νὰ εὐρωσι τὸν χειμῶνα τὴν τροφὴν τῶν.

25. Ἡμεῖς ἠκέσαμεν προηγήτερα, ὅτι τὰ περισσότερα ἀπὸ ταῦτα τὰ ζῶντα πρῶτον φαίνονται εἰς οὐχίμα τινῶν σκωληκίων, ὅτε ἐκβαίνου διὰ τῆς θερμότητος ἀπὸ τὰ αὐγά, τὰ ὅποια ἐρρίψαν τὰ θυλακὰ εἰς κἀνέναν τόπον, ἔπειτα μεταβάλλονται εἰς νύμφας, καὶ τέλος πάντων γίνονται τέλεια ἔντομα.

Ἐὰν ἐν ῥίπτωσι τὰ θηλυκὰ τὰ αὐγάτων ἀργὰ, δὲν ἐκβαίνου πλεον σκολήκια πρὶν τῷ χειμῶνος ἀπὸ αὐτὰ, ἀλλὰ μένου ἕως τὴν ἐρχομένην ἀνοιξιν ἢ τὸ καλοκαίριον μέσα εἰς τὰ αὐγά. ἄλλα δὲ πάλιν ὁπῆ ἐκβαίνου ἔξω ὡς σκολήκια, μεταμορφώνονται ἀκόμη προτιήτερα εἰς κίμφας, ἔ μένου ἔτω τυλιγμένα εἰς τὸ περιχάλυμμάτων, ἔ ἄλλα καθὼς παρ. χάριν οἱ μύρμηκες κρύπτονται τὸν χειμῶνα εἰς τὰς μύρμηκοφωλεάς των, τὰς ὁποίας ἔκαμαν τὸ καλοκαίριον, καὶ δὲν χρειάζονται τροφήν. Εὐθὺς ὅμως ὅπου ἐρχεται ἡ ζέσα, ἀρχίζου ὅλα νὰ ζωογονῶνται. Τὸ αὐτὸ παρατηρῶμεν ἔ εἰς μερικὰ πτηνὰ ἔ τετράποδα ζῶα, καθὼς παρ. χάριν εἰς τὰς χελιδόνας, εἰς τὰς ἀγριογάτες, ἔ εἰς τὰς μυωξές. Αἱ χελιδόνες, αἱ ὁποῖαι τρέφονται περισσότερον ἀπὸ τὰς μίγας, εἰάν δὲν ἐμπάρου νὰ εὗρωσι πλεον αὐτὰς, κρύπτονται εἰς τὰς τρύπας ἔ εἰς τὰς αἰγιαλές των παταμῶν, ἔ κοιμῶνται ἐκεῖ, ἕως ἔ νὰ τὰς ἐξυπνίσῃ πάλιν ἡ θερμότης τῆς ἀνοιξεως. Τῆτο ὅμως ἀληθεύει μόνον διὰ τὰς χελιδόνας τῆς γῆς: διότι αἱ χελιδόνες των τοίχων, αἱ ὁποῖαι κάμνου τὰς φωλεάς εἰς τὰς τοίχας των οἰκοδομῶν, ἀναχωρῶν ἀγχιελιδὸν εἰς τὰς θερμὰς τόπας, ἐπειδὴ δὲν εἶναι συνειδημένα ὡς ἐκεῖναι νὰ κοιμῶνται κατὰ γῆς. Προσέτι ἔξεύρωμεν διὰ μερικὰ ζῶα, ὅτι προστοιμάζου ἀρετήν τροφήν διὰ τὸν χειμῶνα, καθὼς παρ. χάριν αἱ μέλισσαι ἔ

τὰ κασόρχια ἢ ἀναχωρῆν εἰς ἄλλας τόπες, ὅπερ εἶναι θερμότερον, παρά εἰς ἡμᾶς, ἢ ὅπερ ἐμπορῆν νὰ εὐρίσκωσι τὴν τροφήν των, ἢ διὰ τῆτο λέγονται Ἐκ τοπιστικά, καθὼς λογε χάριν, οἱ πελαργοὶ, οἱ ὁποῖοι τρέφονται ἀπὸ τὰς βατράχες, καὶ ἀπὸ ἄλλης παρόμοια ζῶα, τέλος πάντων ὅσον διὰ ἐκεῖνα τὰ ζῶα, τὰ ἔποια μένεν τὸν χειμῶνα εἰς ἡμᾶς, ἢ ἐτράφησαν τὴν ἀνοιξιν ἢ τὸ καλοκαίριον ἀπὸ τὰ ἔντομα, αὐτὰ τρέφονται τῶρα ἀπὸ διάφορα εἶδη σπόρων, οἱ ὁποῖοι εἰς τὸ ἀναμέταξυ ὠρίμασαν. Τῶν μαλλιαρῶν ζώων γίνονται τὸν χειμῶνα αἱ τρίχες ἀδρύτεραι ἢ πυκνότεραι, διὰ νὰ ἐμπορῆν καλλίτερα νὰ ὑποφέρωσι τὸ κρύος. Οὕτω λοιπὸν ἐφρόντισεν ἡ φύσις πολλὰ καλὰ περὶ πάντων τέτων τῶν ζώων.

26. Τελευταῖον διαδέχεται τὸ φθινόπωρον ὁ Χειμῶνας. Αἱ ἡμέραι τότε εἶναι μικρότεραι ἢ αἱ νύκτες μεγαλειότεραι. Ἡ ζέσα ὀλιγοσεύει πάντοτε περισσότερον, ἢ γίνεται ψύχρα. Τῶρα ζητῆμεν ἡμεῖς μετὰ τὸ ζέσαμεα τῶν οἰκίσκων νὰ δεφεντευώμεθα ἀπὸ τὸ κρύος. Ξύλα, λιθάνθρακες, ἢ τὰ παραπλήσια μᾶς συντείνεν διὰ ὕλην πυρὸς, ἢ τὸ κνβάλημα αὐτῶν μᾶς τὸ εὐκολύνει ὁ ἴδιος χειμῶνας, εἰάν ἦναι πολὺ χιόνι ἢ πάγος, ἐπειδὴ τότε κνβαλῆνται εὐκολώτερα εἰς τὰς σηνάς. Ομοίως ἢ μετὰ τὰ φορέματα ζητῆμεν νὰ δεφεντευώμεθα ἀπὸ τὸ κρύος. Ταῦτα δὲ γίνονται μέρος μὲν ἀπὸ πανί, τὸ ἔσται κατασκευά-

ζεται ἀπὸ τὸ κανάβι καὶ λιναρί, μέρος δὲ ἀπὸ μαλλί, τὸ ὁποῖον ἔχομεν ἀπὸ τὰ ζῶα, μέρος δὲ ἀπὸ βαμβάκι, τὸ ὁποῖον μᾶς δίδει τὸ βαμβυκάφυτον, μέρος δὲ ἀπὸ δέρματα καὶ ἀπὸ γύνας, τὰ ὅποια ἐκβάλλονται ἀπὸ διάφορα ζῶα.

27. Ἔως γὰρ συμπληρωθῶσιν ἔτσι οἱ τέσσαρες καιροὶ τῆ χρόνε, περὶ ἕνα χρόνος, καὶ ἡμεῖς ἐλπίζομεν, ὅτι ἔπειδὴ ἔτσι οἱ τέσσαρες καιροὶ τῆ χρόνε, ὅσον ἐμπροθύμεν γὰρ εὐθυμώμεθα, διεδέχθησαν ἔτιωσ ἀλλήλων, θέλων διαδεχθῆ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἀπαράλλακτως. Μὲ τοιαύτην ἐλπίδα σπείρει ὁ γεωργὸς πρὸ τῆ γένη χειμῶνας τὰ χωράφιά τε.

28. Ἡθέλαμεν λαυθαοῦν μεγάλην, εἰάν ἐπισεύσαμεν, ὅτι εἰς ὅλας τὰς τόπους τῆς οἰκουμένης εἶναι ἀπαράλλακτα, καθὼς εἰς ἡμᾶς. Βέβαια εἰς πολλὰς τόπους τῆς γῆς διαδέχονται ἀλλήλων οἱ τέσσαρες καιροὶ τῆ χρόνε, καθὼς καὶ εἰς ἡμᾶς. Ἀλλ' εἶναι καὶ τόποι, ὅπου μόνον ἕνας καιρὸς τῆ χρόνε, δηλονότι παντοτείνον καλοκαίριον κυριεύει, καὶ ὅπου κάθε ἡμέρα τῆ χρόνε εἶναι τὸσον θερμὴ, ὅσον εἶναι εἰς ἡμᾶς αἱ καυσιμώταται ἡμέραι τῆ καλοκαιρίου· καὶ ὅπου καλλιεργῶνται ἔτσι οἱ τόποι, ἐκεῖ αὐξάνουσι οἱ εὐωδέστατοι καὶ δυναμωτικώτατοι καρποὶ, καὶ μάλιστα ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι δροσίζουσι, καθὼς παρ. χάριν τὰ λιμόνια, τὰ πορτογάλλια, τὰ ροῖδια, καὶ αἱ ἐλαταί. Εἶναι δὲ πάλιν τόποι, ὅπου τὸ περισσότερον μέρος τῆ χρόνε

κυριεύει τόσον μεγάλην κρείας, τὸ ὅποσον ὑπερβαίνει πολὺ τὸ μεγαλωτάτον κρεῖος τῆ χειμῶνος εἰς ἡμᾶς. Μόνον εἰς ὀλίγας ἐδαφιαίας τῆ χεῖρας γίνεται τόση ζῆσα, ὅσα προσκίξην ἢ αὐξάνην τὰ ὀλίγα χόρτα ἢ ἄγρια δένδρα ἢ ῥιζόφυτα. Ὅμως ἔτε ὀπωρικά, ἔτε ἄλλοι καρποὶ τῆς γῆς, ὅπῃ τρώγεν οἱ ἄνθρωποι, δὲν αὐξάνην εἰς τέτες τῆς ψυχρῆς τόπας. Αὐτὴ ἢ ἔλλειψις ἀναπληρῆται εἰς αὐτῆς μὲ τὸ πολὺ πλῆθος τῶν ὄψαριων, τὰ ὅποια ἔχην τὰ πελάγη ἢ αἱ λίμναι, ἢ μὲ τὴν ἀφθονίαν τῶν ἀγρίων ζώων, μὲ τῶν ὀποιῶν τὸ κρέας τρέφονται οἱ κάτοικοι, ἢ τὰ ὅποια δίδην εἰς αὐτῆς ὠραιότατα γυναικῶν διὰ ζῆσά φορέματα.

29. Αὐτὴ ἢ μεταβολὴ τῶν τεσσάρων καιρῶν τῆ χρόνου εἶναι ὠφελιμοτάτη εἰς τὸν ἄνθρωπον: διότι τοιςτρόπως ἔχει αὐτὸς πάντοτε νὰ κάμνη κάμμιαν ὠφέλιμον δουλείαν, ἢ ἀκολούθως ἀποκτᾷ κάθε καλοκαίριον ἢ φθινόπωρον πάλιν ἀφθονίαν παντοίων καρπῶν διὰ τὸν ἐρχόμενον χειμῶνα. Ἀλλὰ ἢ εἰς τὸ ὁμμάτιμας προξενεῖ αὐτὴ ἢ μεταβολὴ μεγάλην χαράν. Εὐρίσκονται δὲ ἢ μερικὰ πράγματα, τὰ ὅποια εἰς ὅλας τῆς καιρῆς τῆ χρόνου μένεν σχεδὸν πάντοτε ὅμοια, ἢ ὀλίγον μεταβάλλην τὴν μερῶν των: διότι παρ. χάριν εἰς τὰ ὑψηλά ἢ δύσβατα ὄρη, τῶν ὀποιῶν αἱ κορυφαὶ εἶναι πάντοτε σκεπασμένοι μὲ χιόνια, παρατηρῆμεν ὀλίγας μεταβολὰς,

πάρειξ ὅτι αὐτὰ ἐνίοτε εἶναι περισσώτερον ἢ ὀλιγώ-
 τερον σκεπασμένα με χιόνια. Διὰ τῆτο ἐσάθησαν ἔ-
 μερικοὶ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι μὴ δυνάμενοι νὰ κατα-
 λάθωσιν, εἰς τί νὰ ἐχρησίμευαν ἀράγε τὰ τόσα
 βενά, ἤθελαν νὰ τὰ σηκώσωσιν ἀπὸ τὸν κόσμον,
 ἀλλὰ δὲν ἐσοχάωθησαν βέβαια τὴν μεγάλην ὠφέ-
 λειαν, τὴν ὅποιαν μᾶς προξενῶν τὰ βενά: διότι ὁ-
 χι μόνον τὸ σίδηρον, τὸ ὅποσον εἶναι σχεδὸν ἀναγ-
 καϊότατον, ἀλλὰ ἔ ἄλλα μέταλλα, ὡς ὁ χαλκός,
 ὁ κασσίτερος, ὁ μόλιβδος, ὁ ἄργυρος ἔ ὁ χρυσοῦς,
 καθὼς ἔ ἰδιόφορα πολύτιμα πετράδια, αἱ πέτραι
 διὰ τὸ κτίσιμον, οἱ λιθάνθρακες διὰ τὸ καύσιμον, ὅλα
 σκάπτονται ἀπὸ τὰ βενά. Μάλιστα ἔχομεν ἔ ἄλλας
 διαφόρους ὠφελείας ἀπὸ αὐτά. Εἶναι μερικὰ βενά,
 εἰς τὰ ὅποια αἰξάνων παντοδαπὰ βότανα, τὰ ὅποια
 δὲν εὐρίσκονται εἰς τὰς κοιλάδας. Εἰς ἄλλα, τὰ ὅ-
 ποια λέγονται Ἀλπεις, τρέφονται ὅλον τὸ καλο-
 καιρίον ἀκέραια ποίμνια ζώων, ἀπὸ τὰ ὅποια ἔχε-
 σιν οἱ ἄνθρωποι τῆ τόπου πολὺ γάλα, βέτυρον ἔ
 τυρί. Πρὸς τέτοις εὐρίσκονται εἰς αὐτὰ τὰ βενά
 διάφορα ἄγρια ζῶα, τὰ ὅποια πηθενὰ ἀλλῆ δὲν εὐ-
 ρίσκονται. Ἀλλ' εἶναι ἔ τοιαῦτα βενά, τὰ ὅποια
 γέκονται ἐκεῖ ὀλόγυμνα, ὅπου δὲν βλέπει ὁ ἄνθρω-
 πος τίποτε, παρὰ σειρὰς ἀπὸ πέτρας, ἔ ὅπου εἶναι
 πάντοτε σκεπασμένα με χιόνι. Τόσον κρύος εἶναι εἰς
 ταῦτα τὰ βενά, ὅπου, ὅταν βρέχη εἰς ἡμᾶς, ὡς ἐπὶ

τὸ πλεῖστον χιονίζει εἰς αὐτὰ, καὶ ἀπὸ ταῦτα τὰ βε-
νὰ ἀναβρῦνν περισσώτερον αἱ ἀξιολογώτεραι πηγαι
τῶν ὑδάτων, ἀπὸ τὰς ὁποίας γίνονται οἱ ρύακες, οἱ
ποταμοὶ, αἱ λίμναι: διότι τὸ νερὸν τρέχει, ὅταν
ἀρχίζῃ τὸ χιόνι, ἀφ' ἧς ἑξαβῆ ὀλίγων ἰ καιρὸς, νὰ
ἀναλύῃ εἰς αὐτὰ, κάτω εἰς τὰ ὑπόγεια σπήλαια
τῶ ὄρεα, καὶ ὅτε συρρέει εἰς κανένα μεγαλειότερον
σπήλαιον, ἐκεῖ ζητεῖ ἀπὸ κανμίαν τρύπαν νὰ ἐκ-
χυθῆ ἔξω, καὶ ἐκεῖ ἔχομεν τότε μίαν Πηγὴν ἢ Βρύ-
σιν. Ὅτε συρρένν μερικαὶ βρύσεις, ἐκεῖ γίνεται
Ρύαξ· καὶ ὅτε ἐνόονται ἕται, γίνεται Ποταμός. Ἐὰν
χύνῃται ὁ ποταμός εἰς ἕνα μεγάλον τόπον, ὅτε
φαίνεται τὸ νερὸν νὰ ἦναι περικεκλεισμένον, ἐκεῖ
ἔχομεν μίαν Λίμνην· καὶ ὅτε τελευταῖον ἐκχύνονται
ὅλοι οἱ ποταμοὶ, ἐκεῖ εἶναι ἡ Θάλασσα, ἡ ὁποία
περιρρέει ὅλην τὴν γῆν.

30. Τὸ νερὸν εἶναι ἕνα πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δὲν
ἐμπορεῖμεν εὐκολα νὰ τὸ ὑπερώμεθα: διότι εἶναι τὸ
ὑγιέστατον εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὸ μόνον ποτὸν εἰς
πολλὰ ζῶα. Μεταχειριζόμεθα δὲ τὸ νερὸν διὰ νὰ
μαγειρεύωμεν τὰ φαγιτά μας, νὰ λέωμεν τὸ σῶμά
μας, νὰ πλύνωμεν τὰ ἀγγειά μας καὶ τὰ φορέ-
ματά μας, νὰ σβύνωμεν τὴν φωτίαν, καὶ χωρὶς
αὐτὸ δὲν ἠθέλαμεν ἔχει ἕτε νερόμυλον. Πόσον δὲ
λαματικά καὶ σωτηριώδεις εἶναι εἰς ἡμᾶς αἱ ὑγιεῖναι
πηγαὶ καὶ τὰ θερμὰ λυτρά!

31. Εἰς τὰς ποταμούς καὶ εἰς τὰς λίμνας εὐρίσκονται πολὺ πλῆθος ὄψαριων, τὰ ὅποια, ἐπειδὴ εἶναι νόσιμα, συντείνου εἰς τὴν τροφὴν μας. Οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ λίμναι μᾶς ἐμποδίζου βέβαια συχνὰ νὰ περνῶμεν εὐκολὰ εἰς τὸ ἀντικρὺ μέρος, ὅμως οἱ ἄνθρωποι ἐφεύρηκαν ἕνα μέσον νὰ εὐκολύνωσιν ἑαυτοῖς τῆτο τὸ πέρασμα: διότι ἔκαμαν καράβια, εἰς τὰ ὅποια περνῶν πέραν. Διὰ τῶν καραβίων εὐκολύνεται πολὺ καὶ τὸ κινῆμα τῶν μεγαλωτάτων βαριῶν εἰς τὰς πολλὰ μεμακρυσμένους τόπους, ἐπειδὴ δὲν χρειάζεται τὸσος καιρὸς καὶ κόπος τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων.

32. Οἱ ναῦται ἀπλόνου τὰ ἄρμενα διὰ νὰ κινήται ταχύτερον τὸ καράβι, εἰάν φυσᾷ ὁ ἄνεμος εἰς αὐτά. Ἡμεῖς δὲν βλέπομεν βέβαια τὸν ἄνεμον, ὅμως τὸν αἰσθανόμεθα εὐθὺς: διότι εἰάν κάμνωμεν μὲ τὴν χειρὰ μας μίαν μικρὰν κίνησιν μόνον πρὸς τὸ πρόσωπόν μας, εὐθὺς αἰσθανόμεθα, ὅτι κάτι κτυπᾷ εἰς τὸ πρόσωπόν μας. Ἐκεῖνο λοιπὸν, τὸ ὅποιον κτυπᾷ ἕτως εἰς τὸ πρόσωπόν μας, πρέπει νὰ ἦτον προτύτερα πρὶν κινήθῃ μὲ τὴν χειρὰ μας πρὸς αὐτὸ, καὶ τῆτο εἶναι ὁ Ἄῆρ. Ὁ ἄνεμος λοιπὸν γίνεταί ἀπλῶς ἀπὸ τὴν κίνησιν τῆ ἀέρος.

33. Ὅπως καὶ ἂν εὐρίσκώμεθα ἡμεῖς, ἐμπορῶμεν μὲ τὴν ταχεῖαν κίνησιν τῆς χειρὸς μας νὰ κάμνωμεν ἄνεμον. Ἐντεῦθεν ἔπεται λοιπὸν, ὅτι παντῶ εἶναι

ἀήρ. Ἀλλὰ τῆτο εἶναι ἔ ἀπολύτως ἀναγκαῖον: διότι ἐὰν δὲν ἦτον ἀήρ, δὲν ἤμποροῦσαμεν ἡμεῖς νὰ ἀναπνέωμεν, ἐπειδὴ εἰς τὴν ἀναπνοὴν ἔλκομεν μέσα, ἢ ἐκβάζομεν ἔξω τὸν ἀέρα. Δὲν ἔμποροῦμεν λοιπὸν χωρὶς ἀέρα νὰ ζῶμεν.

34. Ἐὰν λοιπὸν ἡμεῖς τώρα σοχαζώμεθα ὅλα τὰ πολυάριθμα ποικίλα πράγματα, τὰ ὅποια εὐρίσκονται ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, προκίπτει τῆτο τὸ ζήτημα: Διὰ ποῖον ἀράγε εἶναι ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα; Ὁ ἀήρ, ἡ γῆ, τὸ ὕδωρ, οἱ λίθοι, τὰ βηνὰ δὲν χαίρονται, ὅτι ὑπάρχουν, ἀλλ' ἔτε ἔχουν κανένα ὄφελος ἐκ τῆτε. Τὰ φυτὰ δὲν ἐξεύρουν, ὅτι εἶναι τόσο ὠρατά, ἔ δὲν ἔμποροῦν νὰ χαίρωνται δι' αὐτό. Ἀλλ' ἔτε κανένα δένδρον ἀπολαμβάνει τὲς ἰδίους τε καρπύς. Δὲν ἔμπορεῖ λοιπὸν νὰ εἰπῆ τις, ὅτι ταῦτα τὰ πράγματα εἶναι διὰ λόγων των.

35. Τὸ νερὸν συντείνει εἰς τὰ ὄψάρια ὡς κατακτητήριον, εἰς δὲ τὰ ζῶα ἔ εἰς τὲς ἀνθρώπους ὡς πικτόν. Ὁ ἀήρ συντείνει εἰς τὰ πτηνὰ διὰ νὰ πετώσι, εἰς τὰ ζῶα ἔ εἰς τὲς ἀνθρώπους διὰ νὰ ἀναπνέωσιν. Οἱ καρποὶ ἔ τὰ φυτὰ συντείνου εἰς τὴν τροφήν τῶν ζώων ἔ τῶν ἀνθρώπων. Ἐὰν λοιπὸν δὲν ἦσαν ζῶα ἔ ἀνθρώποι διὰ νὰ τ' ἀπολαμβάνωσιν, εἰς μάτην ἤθελαν εἶδαι εἰς τὸν κόσμον. Τὰ φυτὰ λοιπὸν εἶναι διὰ τὴν χρείαν τῶν ἀνθρώπων ἔ τῶν ζώων.

36. Τὰ ζῶα ἔ οἱ ἀνθρώποι δὲν τρώγουν πάντοτε

τὸ αὐτὸ φαγί, ἔτι πολλὰ εἶδη ζώων χρειάζονται διάφορον τροφήν. Δὲν ἦτον λοιπὸν καλὸν, ἐὰν ἤμῃσαν μόνον ἓνα ἢ δύο εἶδη φυτῶν.

37. Οἱ ἄνθρωποι δὲν μεταχειρίζονται μόνον τὰ φυτὰ ἔτι τὰς καρπὺς αὐτῶν διὰ φαγί, ἀλλὰ τρώγαν ἔτι τὸ κρέας τῶν ζώων. Διὰ τῆτο συντείνεν τὰ ζῶα εἰς τὰς ἀνθρώπους, καθὼς τὰ φυτὰ εἰς τὰ ζῶα, ἔτι τὰ ζῶα εἰς ἄλλα ζῶα. Ἐν γένει λοιπὸν εἶναι πολλὰ πράγματα εἰς τὸν κόσμον δι' ἄλλα πράγματα.

38. Ἐκείνο τὸ ἐμφυχον πρᾶγμα ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, τὸ ὁποῖον ἀπὸ ὅλα τὰ πράγματα, ὅσα εὐρίσκονται πέριξ αὐτῆ, ἔχει τὴν μεγαλωτάτην ὠφέλειαν ἔτι χαρὰν, εἶναι ὁ Ἄνθρωπος, ἐπειδὴ αὐτὸς μόνος δύναται νὰ θεωρῆ ταῦτα τὰ πράγματα καὶ νὰ συλλογίζηται, ὁποῖαν ὠφέλειαν ἐμπορεῖ νὰ λάβῃ ἀπὸ τὰ φυτὰ ἔτι ἀπὸ τὰ ἄλλα πράγματα. Ἡ γῆ λοιπὸν ἔτι ὅλα, ὅσα εἶναι ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, ὑπάρχεν κυρίως διὰ τὴν ὠφέλειαν ἔτι ἡδονὴν τῶν ἀνθρώπων. Ὅμως διὰ τῆτο δὲν ἐμπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ εἰπῆ, ὅτι ὅλα ὑπάρχεν δι' αὐτὸν ἔτι μόνον: διότι τὰ ζῶα, ἔτι αὐτὰ τὰ φυτὰ ἀπολαμβάνεν πολλὰ. Ἀλλ' ἐπειδὴ μόνος ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα πράγματα, ὅσα εὐρίσκονται ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, ἔχει τὴν δύναμιν ἢ τὴν ἐπιτηδειότητα νὰ θεωρῆ τὰ ὅλα, νὰ τὰ θεωρῆ, ἔτι νὰ λαμβάνῃ τὰς μεγαλωτάτας ὠφελείας ἀπὸ αὐτὰ, συνάγεται ἐντεῦθεν, ὅτι αὐτὸς

εἶναι καὶ τὸ τιμιώτατον ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα. Καὶ ἐπειδὴ φαίνεται ὅτι ὅλα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς διατάχθησαν κατ' ἐξαιρέτων τρόπων ἢ τῶ καὶ ὄχι ἀλλέως διὰ τὰς ἀνθρώπους, συναγάγομεν ἐνταῦθεν μετὰ λόγου, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐπρόκειτο νὰ ἦναι ὁ ἐπισημότερος κάτοικος ταύτης τῆς γῆς.

ΚΕΦ. Β΄.

Ἰδέα περὶ τῆς ὠφελείας, καλλονῆς, καὶ τάξεως.

1. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι φύσει δραστήριος, ταῖς ἐν αὐτῷ ἔχει μίαν φυσικὴν ὁρμὴν εἰς τὸ νὰ ἐνεργῇ. Αὕτη ἡ ὁρμὴ βέβαια, εἰς τὸν χρόνον παραζύνηται διὰ τῆς ἐπιμελείας, κνίγεται, καὶ καταπύεται εἰς μίαν κλίσην εἰς τὴν ῥαθυμίαν καὶ ὀκνηρίαν, καθὼς πολλὰ βάρβαρα ἔθνη ἀποδεικνύουν· συντηρεῖται δὲ, εἰς τὸν χρόνον μόνον παραζύνηται ἀπὸ τὴν δουλείαν καὶ ἡδονήν. Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ ἐμπορεῖ νὰ ἐκπέσῃ εἰς ἀνησυχίαν καὶ ἀπώλειαν.

2. Δὲν εἶναι ὅλον τὸ αὐτὸ, ὅτι κάμνει ὁ ἄνθρωπος: διότι ἄλλα μὲν πράγματα εἶναι ὠφέλιμα εἰς αὐτὸν, ἄλλα δὲ βλαβερά.

3. Ὁ φέλιμα ὀνομάζομεν ἡμεῖς ἐκεῖνα τὰ